

Handwritten signature

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра судової медицини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА З ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«РОЛЬ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД
МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ПОКРАЩЕННІ ЯКОСТІ ЛІКУВАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНОЇ ДОПОМОГИ
НАСЕЛЕННЮ»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я »

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 29 червня 2023 року).

Розробники:

Проф. Кривда Г.Ф., доц. Яворський Б.І., ас. Ларсон Л.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри судової медицини
Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

Григорій КРИВДА

Погоджено із гарантом ОПП

Валерія МАРІЧЕРЕДА

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з медико-біологічних дисциплін ОНМедУ

Протокол № ____ від « ____ ». ____ 2023 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з медико-біологічних

Леонід Годлевський

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Гістології, цистології, ембріології та патологічної
мерфології з курсом судової медицини

Протокол № 1 від "01" 09 2023 р.

Завідувач кафедри

Barbara Shtukova

(підпис)

(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ____ від " ____ " ____ 20__ р.

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<i>Денна форма навчання</i>
Кредитів: 3,0	Спеціальність 222 «Медицина»	<i>Вибіркова дисципліна</i>
Годин: 90	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Рік підготовки: 4</i>
Змістових модулів: 8		<i>Семестри VII- VIII</i>
		<i>Лекції (0 год.)</i>
		<i>Семінарські / Практичні (30 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (60 год.)</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>
		<i>Форма підсумкового контролю – залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання .

Мета: вивчення навчальної дисципліни «РОЛЬ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ПОКРАЩЕННІ ЯКОСТІ ЛІКУВАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ» є вивчення судово-медичних та правових аспектів відповідальності лікарів за порушення професійних обов'язків і особливостей проведення судово-медичної експертизи у справах про професійні правопорушення медичних працівників та їх законодавчого забезпечення.

Завдання:

- Надати знання про організаційно-процесуальні засади проведення судово-медичної експертизи;
- Надати знання особливостей проведення судово-медичної експертизи у справах про професійні правопорушення медичних працівників;
- Навчити проводити опис тілесних ушкоджень;
- Навчити використовувати положення чинного законодавства стосовно правової регламентації лікарської діяльності;
- Знати закони, спрямовані на забезпечення прав пацієнтів в Україні.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

- Інтегральних (ІК):

Здатність розв'язувати типові та складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальних (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології

ЗК12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав и свобод людини і громадянина в Україні

Спеціальних (СК)

СК16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм

СК25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

СК28. Здатність до застосування фундаментальних біомедичних знань на рівні достатньому для виконання професійних задач у сфері охорони здоров'я.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

Очікувані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- Положення діючого законодавства про судово-медичну експертизу, обов'язки, права та відповідальність медичних працівників за професійно-посадові правопорушення, а також основні закони, які регулюють діяльність медичних працівників.
- Сучасні можливості судово-медичної експертизи, структури служби та функцій її підрозділів;
- Функції судового експерта згідно процесуального законодавства (виконання функцій судового експерта у встановлених законом випадках);
- Ознаки біологічної смерті, опису трупа на місці його виявлення, розуміння трупних явищ, опис тілесних ушкоджень та визначення їх виду, знаходження та опис речових доказів біологічного походження.

Вміти:

- Описати ушкодження та діагностувати за характерними їх властивостями дію тупих, гострих предметів, транспортних засобів і вогнестрільної зброї, набути навички встановлення механізму, давності та прижиттєвості травми;
 - визначити ступінь тяжкості тілесних ушкоджень при обстеженні потерпілих, обвинувачуваних та інших осіб, правильно оформити це документом;
 - здійснити первісний огляд та описати труп і речові докази (різні сліди) на місці пригоди;
 - встановити факт та час (давність) настання смерті;
 - провести судово-медичне дослідження за матеріалами слідчих чи судових справ і оформити його документом.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Організація судово-медичної експертизи та загальні питання судової медицини. Предмет і завдання судової медицини. Історія її розвитку

Тема 1. Предмет і завдання судової медицини. Історія її розвитку, процесуальні та організаційні основи судово-медичної експертизи.

Судова медицина, визначення поняття, її зміст та завдання. Значення судової медицини в системі вищої медичної освіти. Судово-медична експертиза, її роль в роботі правоохоронних органів та охорони здоров'я. Становлення судової медицини та судово-медичної експертизи. Етапи розвитку судової медицини, особливості сучасного етапу. Внесок визначних вітчизняних

судових медиків – С.А.Громова, П.А. Мінакова, М.С. Бокаріуса, М.В. Попова, М.І. Райського, М.І. Авдєєва, В.М. Смольянінова, Ю.С. Сапожникова, І.А. Концевич, А.Ф. Рубіжанського, А.М. Фадєєва, Кононенко В.І, Зорина Б.М. в розвиток теорії та практики судової медицини. Наукові досягнення кафедр /курсів / судової / медицини.

Судово-медична експертиза як один з різновидів судових експертиз та доказів у

судовому процесі. Нормативно-правові акти, що регламентують проведення судовомедичних експертиз – Закон “Про судову експертизу”, “Основи законодавства України про охорону здоров'я”, кодекси, доповнення та зміни до закону “Про підприємництво”, наказ №6 “Про організацію судово-медичної експертизи в Україні”/1995/. Поняття про судово-медичну експертизу, обов'язкове її призначення. Види експертиз, одноосібне, комісійне та комплексне її проведення. Структура судово-медичної служби в Україні. Поняття про інстанційність державної судово-медичної служби. Бюро судово-медичної експертизи як організаційна ланка державної судово-медичної служби, його структура та функції підрозділів. Поняття про судового експерта, судово-медичного експерта, спеціаліста у галузі судово-медичної експертизи, їх обов'язки, права та відповідальність. Гарантії незалежності судового експерта. Роль судово-медичного експерта в досудовому слідстві, дізнанні та його участь у судовому засіданні. Об'єкти судово-медичної експертизи – трупи, потерпілі, звинувачувані та інші особи, речові докази, медична документація. Регламентація проведення судово-медичних експертиз та судово-медичних досліджень, документація, її структура порядок складання.

Змістовий модуль 2.

Судово-медична експертиза у справах з професійних та посадових правопорушень медичних працівників.

Тема 2. Судово-медична експертиза у справах з професійних та посадових правопорушень медичних працівників

Юридична оцінка несприятливих результатів лікування хворих. Лікарські помилки. Нещасні випадки. Проведення експертизи дефектів надання медичної допомоги. Ятрогенна патологія: визначення, актуальність і основні причини виникнення ятрогеній; класифікація ятрогеній, місце ятрогенної патології в структурі несприятливих результатів медичних втручань. Загальні питання юридичної відповідальності медичних працівників. Цивільно-правова відповідальність лікувально-профілактичних закладів. Адміністративна і дисциплінарна відповідальність медичних працівників. Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів. Посадові злочини у сфері охорони здоров'я. Поняття посадового злочину і посадової особи у сфері охорони здоров'я. Зловживання посадою. Хабарництво. Отримання незаконної винагороди. Службова фальсифікація. Халатність.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		Лекції.	Пр. зан	СРЗ
Змістовий модуль 1.				
Організація судово-медичної експертизи та загальні питання судової медицини. Предмет і завдання судової медицини. Історія її розвитку				
Тема 1. Предмет і завдання судової медицини. Історія її розвитку, процесуальні та організаційні основи судово-медичної експертизи. Організаційно-процесуальні засади проведення судово-медичної експертизи в Україні.	12	0	2	10
Змістовий модуль 2.				
Судово-медична експертиза у справах з професійних та посадових правопорушень медичних працівників.				
Тема 2. Суспільно-правові особливості професійної медичної діяльності в умовах сучасної України. Судово-медичні та правові аспекти відповідальності лікарів за порушення професійних обов'язків. Судово-медична експертиза у випадках «ЛІКАРСЬКИХ СПРАВ»: порядок призначення, проблемні питання її організації та проведення. Загальний аналіз недоліків надання медичної допомоги в умовах сучасної України за матеріалами судово-слідчих справ. Медична документація як важливий чинник сумлінного виконання лікарями своїх професійних обов'язків. Особливості неналежної професійної діяльності медичних працівників різних спеціальностей за матеріалами судово-медичних експертиз «ЛІКАРСЬКИХ СПРАВ». Соціально-професійний портрет лікарів, обвинувачених у неналежному наданні медичної допомоги. Шляхи оптимізації виконання судово-медичних експертиз у випадках порушень медичними працівниками професійних обов'язків.	78	0	28	50
Індивідуальні завдання	0	0	0	0
ЗАЛІК				
Всього: годин:	90	0	30	60

5. Теми лекційних /семінарських/ практичних/ лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

Лекційні заняття не передбачені.

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Тема 1. Практичне заняття 1. Організаційно-процесуальні засади проведення судово-медичної експертизи в Україні.	2
2.	Тема 2. Практичне заняття 2. Суспільно-правові особливості професійної медичної діяльності в умовах сучасної України.	4
	Тема 3. Практичне заняття 3. Судово-медичні та правові аспекти відповідальності лікарів за порушення професійних обов'язків.	2
4	Тема 4. Практичне заняття 4. Судово-медична експертиза у випадках «ЛІКАРСЬКИХ СПРАВ»: порядок призначення, проблемні питання її організації та проведення.	4
5	Тема 5. Практичне заняття 5. Загальний аналіз недоліків надання медичної допомоги в умовах сучасної України за матеріалами судово-слідчих справ.	6
6	Тема 6. Практичне заняття 6. Медична документація як важливий чинник сумлінного виконання лікарями своїх професійних обов'язків.	4
7.	Тема 7. Практичне заняття 7. Особливості неналежної професійної діяльності медичних працівників різних спеціальностей за матеріалами судово-медичних експертиз «ЛІКАРСЬКИХ СПРАВ». Соціально-професійний портрет лікарів, обвинувачених у неналежному наданні медичної допомоги.	6
8.	Тема 8. Практичне заняття 8. Шляхи оптимізації виконання судово-медичних експертиз у випадках порушень медичними працівниками професійних обов'язків.	2
	Залік.	0
	Разом:	30

5.4 Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Назва теми / види завдань	Кіл-ть годин
1.	Тема 1. Підготовка до практичних занять 1	10
2.	Тема 2. Підготовка до практичних занять 2-8	50
	Разом	60

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду підекспертного, трупу, інструктаж та відпрацювання навичок на макропрепаратах, тренувальні вправи за темами.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійна робота з самостійна робота з підручником, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

При оцінюванні засвоєння кожної теми здобувачу вищої освіти виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою («2», «3», «4», «5»).

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:

- методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі, тестів
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

2. Оцінка практичних навичок з теми заняття:

- методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Оцінювання самостійної роботи здобувача вищої освіти. Самостійна робота здобувача вищої освіти, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті:

«5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, приймає активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду потерпілого або трупа та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Здобувач добре володіє матеріалом, приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду потерпілого або трупа та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду потерпілого або трупа та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
«2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду потерпілого або трупа та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма навчальної дисципліни

- Силабус навчальної дисципліни
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Методичні розробки практичних занять
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни.

11. Перелік питань до практичних занять.

1. Судова медицина як наука. Судово-медична експертиза. Експерт, судово-медичний експерт, лікар-експерт.
2. Етапи розвитку судової медицини. Особливості сучасного V етапу.
3. Роль судово-медичної експертизи в роботі органів правосуддя та охорони здоров'я.
4. Призначення, організація і проведення комісійної судово-медичної експертизи у разі професійних і посадових правопорушень медичного персоналу.
5. Значення клініко-анатомічної конференції.
6. Використання матеріалів експертиз для профілактики правопорушень серед медичних працівників і покращання якості лікувально-профілактичної допомоги населенню.
7. Судово-медичні та правові аспекти відповідальності лікарів за порушення професійних обов'язків.
8. Медична документація
9. Особливості неналежної професійної діяльності медичних працівників різних спеціальностей
10. Юридична оцінка несприятливих результатів лікування хворих.
11. Лікарські помилки.
12. Нещасні випадки.
13. Проведення експертизи дефектів надання медичної допомоги.
14. Ятрогенна патологія: визначення, актуальність і основні причини виникнення ятрогеній; класифікація ятрогеній, місце ятрогенної патології в структурі несприятливих результатів медичних втручань.
15. Загальні питання юридичної відповідальності медичних працівників.
16. Цивільно-правова відповідальність лікувально-профілактичних закладів.
17. Адміністративна і дисциплінарна відповідальність медичних працівників.
18. Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів.
19. Посадові злочини у сфері охорони здоров'я.
20. Поняття посадового злочину і посадової особи у сфері охорони здоров'я.
21. Зловживання посадою.
22. Хабарництво.
23. Отримання незаконної винагороди.
24. Службова фальсифікація.
25. Халатність.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ЗАСВОЄННЯ ЯКИХ КОНТРОЛЮЄТЬСЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ:

Використовувати положення чинного законодавства стосовно правової регламентації лікарської діяльності.

Демонструвати вміння опису тілесних ушкоджень.

Демонструвати вміння проводити судово-медичне дослідження потерпілих, обвинувачених та інших осіб.

12.Рекомендована література

Основна література:

1. Судова медицина: підручник / За ред. В.Д. Мішалова, - Чернівці: «Місто» 2018. - 572 с.
2. Основи судової медицини: навчально-методичний посібник / За ред. Л.Голубовича, В. Ольховського, О.Герасименко. - Х: Харків, 2021. - 536 с.

Додаткова література:

1. Завальнюк А.Х., Кривда Г.Ф., Юхимець І.О. Етично-правові аспекти лікарської діяльності в Україні / монографія. Одеса 2008
2. Завальнюк А.Х., Кривда Г.Ф., Юхимець І.О. Отрути та отруєння: судово-медичний аспект / монографія — Одеса 2009
3. Старовойтова Р.О., Мішалов В.Д., Кривда Г.Ф. Судово-медична цитологія. Навчально-методичний посібник. Одеса, 2007.
4. Кримінальний кодекс України в редакції від 14.11.2020р.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України в редакції від 11.09.2020р.
6. Закон України «Про судову експертизу» № 4038-ХІВ редакції від 03.07.2020 р.
7. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» № 2801-ХІВ редакції від 24.07.2020 р.
8. Наказ МОЗ України «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» № з0248-95 від 17.01.1995 р.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Веб-сайти університетів та електронні ресурси мережі «Інтернет».
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text>
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>